

POSTANOWIENIE

Dnia 10 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa C.A.
przeciwko Z.T. i T.P.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 kwietnia 2025 r.,
skargi kasacyjnej pozwanych od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Płocku
z dnia 8 stycznia 2024 r., sygn. akt VI Pa 30/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza solidarnie od Z.T. i T.P. na rzecz C.A. kwotę 270
(dwieście siedemdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego z ustawowymi odsetkami z art. 98 §
1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2023 r. Sąd Rejonowy w Płocku oddalił powództwo C.A. o przywrócenie do pracy u Z.T. i T.P. - współników spółki cywilnej C. w P. na dotychczasowych warunkach pracy i płacy.

Sąd Okręgowy w Płocku, wyrokiem z dnia 8 stycznia 2024 r., zmienił zaskarżony przez powódkę wyrok Sądu Rejonowego i przywrócił ją do pracy u strony pozwanej.

W sprawie ustalono, że oświadczeniem z dnia 16 lipca 2019 r. pracodawca rozwiązał z powódką umowę o pracę na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. z powodu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych, polegającego na:

1. niewykonaniu bądź wadliwym i z opóźnieniem wykonaniu poleceń służbowych,
2. samowolnym wykorzystaniu urządzeń stanowiących własność zakładu (firmy) do celów prywatnych - prowadzenia działalności gospodarczej na rzecz innych podmiotów,
3. podejmowaniu działalności gospodarczej (usługowej) na rzecz innych podmiotów (obsługa) bez zezwolenia w czasie zatrudnienia w zakładzie (firmie),
4. dezorganizowaniu pracy zakładu (firmy) na skutek braku należytej współpracy z innymi pracownikami i utrudnianiu im wykonywania obowiązków pracowniczych,
5. nieterminowym prowadzeniu spraw księgowych zakładu (firmy) na skutek niewprowadzania na bieżąco danych do książki przychodów i rozchodów w czerwcu 2019 r.

Sąd drugiej instancji uznał, że strona pozwana nie udowodniła:

- by powódka w sposób samowolny wykorzystywała urządzenie stanowiące własność zakładu (firmy) do celów prywatnych (do prowadzenia działalności gospodarczej na rzecz innych podmiotów),
- by powódka miała zakaz wykorzystywania laptopa w innym celu niż służbowy,
- by powódka podejmowała czynności działalności gospodarczej (usługowej) na rzecz innych podmiotów (obsługa) bez zezwolenia w czasie pracy u pozwanego pracodawcy.

Sąd drugiej instancji nie zgodził się z oceną Sądu Rejonowego, że powódka dopuściła się ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych (art. 52 § 1 pkt 1 k.p.) przez to, że korzystała z komputera pracodawcy do przechowywania danych związanych z obsługą księgową innego podmiotu, zabezpieczając sobie dane przed zagubieniem (dokumenty z danymi wrażliwymi osób). Stwierdził też, że strona pozwana w pozostałych zarzutach posłużyła się

pojęciami ogólnymi, niedookreślonymi, nie precyzując, na czym konkretnie polegały sformułowane zarzuty.

Strona pozwana zaskarżyła powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 52 § 1 pkt 1 k.p.

2. przepisów postępowania, tj. art. 386 § 1 w związku z art. 387 § 2¹ pkt 1 i 2 k.p.c.

- „przez błędne uznanie, że zarzuty postawione powódce przez pozwanych jako przyczyny rozwiązania z nią umowy o pracę bez wypowiedzenia zawarte w punktach 2, 3 i 4 oświadczenia pozwanych o rozwiązaniu z powódką umowy o pracę bez wypowiedzenia tj.:

- samowolnego wykorzystania urządzeń stanowiących własność zakładu (firmy) do celów prywatnych - prowadzenia działalności gospodarczej na rzecz innych podmiotów i podejmowania takiej działalności gospodarczej na rzecz innych podmiotów (obsługa) bez zezwolenia w czasie zatrudnienia w zakładzie (firmie),

- dezorganizowania pracy zakładu (firmy) na skutek braku należytej współpracy z innymi pracownikami i utrudnianiu im wykonywania obowiązków pracowniczych, nie były konkretne, prawdziwe i rzeczywiste, nie wyczerpały tym samym znamion ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych i nie uzasadniały rozwiązania z powódką umowy o pracę w trybie dyscyplinarnym”.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, albowiem:

1/ w sprawie zachodzi konieczność dokonania wykładni art. 52 § 1 pkt 1 k.p. w związku ze skrajnie odmienną oceną zachowania powódki C.A. przez Sądy pierwszej i drugiej instancji jako wypełniającego lub nie znamiona ciężkiego naruszenia obowiązków pracowniczych w kontekście rozbieżnej wykładni Sądu Najwyższego dotyczącej rozumienia, na czym ma polegać nieostre ustawowe określenie „ciężkie naruszenie obowiązków pracowniczych” i czy takie, jak zostało to ustalone przez Sąd Rejonowy, a zaaprobowane jako własne ustalenie przez Sąd Okręgowy, „zachowanie powódki jako pracownika pod takie znamię podpada zwłaszcza gdy jest to pracownik o szczególnych przymiotach zawodowych czyli pełniący funkcję głównego księgowego w firmie pozwanych, który - z racji swojej pozycji w firmie pozwanych - cieszył się ich wysokim zaufaniem i ewidentnie je zawiódł, co pozwala uznać, że:

2/ skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona”.

Powódka, w odpowiedzi na skargę, wniosła o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o

przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest jednak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 496392).

Należy też zauważyć, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego lub potrzebą wykładni przepisów jest wykluczone. Jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza przyjęcie, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Nie jest bowiem możliwa sytuacja, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

Nie sposób uznać, że sporna kwestia jest oczywista (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 grudnia 2024 r., I CSK 4283/23, LEX nr 3787635; z 5 grudnia 2024 r., I CSK 4316/23, LEX nr 3787657; z 27 września 2024 r., I CSK 4052/23, LEX nr 3762732; z 24 czerwca 2021 r., III CSK 77/21, LEX nr 3190957).

W skardze kasacyjnej powołano się na „konieczność dokonania wykładni przepisu art. 52 § 1 pkt 1 k.p. w związku ze skrajnie odmienną oceną zachowania powódki C.A. przez Sądy pierwszej i drugiej instancji”. Odmienna ocena prawna roszczenia przez sądy obu instancji nie stanowi ustawowej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Gdyby nawet przyjąć, że chodzi o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., czyli potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, to nie została ona należycie wykazana.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Należy zatem podkreślić, że o rzeczywistych rozbieżnościach w judykaturze można mówić tylko wówczas, gdy brak zgodności rozstrzygnięć dotyczy takich samych lub bardzo zbliżonych stanów faktycznych, co skarżący powinien wykazać (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, LEX nr 2497710). Przedstawiane wątpliwości i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383). Konieczne jest też wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym

polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522; z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493).

Zatem punktem wyjścia i odniesienia dla tej podstawy przedsądu jest konkretny przepis prawa, natomiast jej sedno polega na wskazaniu i wykazaniu poważnych wątpliwości w wykładni przepisu lub sprzeczności w orzecznictwie. Nie chodzi więc o trafność zastosowania przepisu w ustalonych okolicznościach faktycznych, a o to pyta strona skarżąca - czy zachowanie powódki nosi znamiona ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych. Nie jest to zatem pytanie o kryteria oceny zachowania (zaniechania) pracownika w kontekście ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych, przy czym zostały one już wypracowane w bogatym orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Judykatura, wypowiadała się, że w użytym w art. 52 § 1 pkt 1 k.p. pojęciu „ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych” mieszczą się trzy elementy. Są to: bezprawność zachowania pracownika (naruszenie podstawowego obowiązku pracowniczego); naruszenie albo zagrożenie interesów pracodawcy; zawinienie obejmujące zarówno winę umyślną, jak i rażące niedbalstwo. Bezprawność zachowania pracownika jest przy tym rozumiana jako zachowanie sprzeczne z obowiązującymi tego pracownika regułami wynikającymi z przepisów prawa pracy, które może polegać zarówno na działaniu, jak i na zaniechaniu. Sama bezprawność zachowania pracownika nie uzasadnia jeszcze rozwiązania z nim umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. Bezprawności musi bowiem towarzyszyć spełnienie dwóch pozostałych, wymienionych elementów. Określenie „ciężkie naruszenie” należy zatem tłumaczyć z uwzględnieniem stopnia winy pracownika i zagrożenia dla interesów pracodawcy, powstałego wskutek jego

działania lub zaniechania. Wina pracownika stanowi element podmiotowy kwalifikacji zarzucanego czynu, a ocenie podlega subiektywne nastawienie psychiczne sprawcy do swojego działania (zaniechania) (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 lutego 2023 r., II PSK 153/22, LEX nr 3538097; z dnia 23 lutego 2022 r., I PSK 222/21, LEX nr 3417283). Rażące niedbalstwo jako element ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych (art. 52 § 1 pkt 1 k.p.) jest postacią winy nieumyślnej, której nasilenie wyraża się w całkowitym ignorowaniu przez pracownika następstw jego działania, jeżeli rodzaj wykonywanych obowiązków lub zajmowane stanowisko nakazują szczególną przezorność i ostrożność w działaniu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2020 r., II PK 134/19, LEX nr 3073113). Jednocześnie warunkiem zastosowania art. 52 § 1 pkt 1 k.p. jest stosunek psychiczny pracownika do skutków swojego postępowania, określony wolą i możliwością przewidywania, czyli świadomością w zakresie naruszenia obowiązku (obowiązków) o podstawowym charakterze oraz negatywnych skutków, jakie zachowanie to może spowodować dla pracodawcy. Rozwiązanie umowy o pracę w trybie dyscyplinarnym jest uzasadnione w przypadku wystąpienia po stronie pracownika winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2023 r., I PSK 25/22, LEX nr 3518316).

Wystąpienie przesłanek ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych należy analizować łącznie w każdym konkretnym stanie faktycznym, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności danego przypadku. Przepis art. 52 § 1 pkt 1 k.p. ma bowiem charakter klauzuli generalnej, zaś ocena zastosowania przepisów zawierających takie klauzule (zwroty niedookreślone jak ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych) zależy od całokształtu ustalonych w sprawie okoliczności faktycznych (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 kwietnia 2003 r., I PK 558/02, OSNP 2004 nr 16, poz. 283 oraz z dnia 5 listopada 2008 r., III SK 22/08, OSNP 2009 nr 23-24, poz. 331; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2022 r., III PSK 239/21, LEX nr 3521359). Dlatego orzecznictwo Sądu Najwyższego wypracowało jedyne metodologię badania przesłanki z art. 52 § 1 pkt 1 k.p.

Tak więc w wykładni art. 52 § 1 pkt 1 k.p.c. ogranicza się jedynie o metodologii badania określonego przypadku (zachowania pracownika), uzależniając ostateczną ocenę od całokształtu ustaleń faktycznych. Przedstawione orzeczenia Sądu Najwyższego nie potwierdzają tezy przedstawionej w skardze o rozbieżnej wykładni Sądu Najwyższego dotyczącej rozumienia na czym ma polegać nieostre ustawowe określenie „ciężkie naruszenie obowiązków pracowniczych”.

Należy zauważyć, że prawidłowość zastosowania tego przepisu przez Sąd drugiej instancji może być badana w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Zastrzec jednak trzeba, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego przesłanka ta wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050).

Strona skarżąca nie przedstawiła takiego wywodu. Jak wskazano wyżej, to skarżący ma przekonać Sąd Najwyższy o istnieniu przesłanki uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zatem Sąd Najwyższy nie może w tym zakresie zastępować strony i doszukiwać się w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych argumentów za tym przemawiających.

Strona skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania przez Sąd Najwyższy wniesionej przez nią skargi kasacyjnej, wobec czego z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto zgodnie z art. 398²¹ w związku z art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.).

[az]

[a.ł]